

Det gør en forskel...

I dette nummer af Lokal Agenda nyhedsbrevet bringer vi en række artikler, som har til formål at inspirere det lokale Agenda 21 arbejde i kommunerne og regionerne. Nyhedsbrevet formidler en række initiativer, som på den ene eller anden måde gør en forskel.

I en artikel præsenterer Nordisk Råd kandidaterne til deres Natur- og Miljøpris. Temaet for prisen er i år den miljømæssigt bæredygtige by. Blandt kandidaterne er tre danske kommuner samt Christiania og Agendacenter Nørrebro. Bispebjerg Miljøcenter markerer sig også med et anderledes projekt. Her fokuseres der på miljø- og energiinitiativer, som kan udføres bag ligusterhækkene i storbyens villaområder. Indsatsen går blandt andet ud på at gøre klimadebatten mere konkret og nærværende for villaejerne.

Behovet for klimatiltag var også i fokus en varm sommerdag i den nye strandpark på Amager. Her stod Agendacenter Sundby bag arrangementet "Klima Chill out". Arrangementet var henvendt til storbyens unge – en gruppe, som

er til budskaber, der kan fordøjes i en strandstol, under palmer, med en kølig cocktail og til lyden af lækker lounge musik. Stemningsreportagen er kort fortalt en historie om, hvordan man tilpasser sit budskab til en bestemt målgruppe, og det er måske noget, andre kunne lære noget af!?

I Danmarks tre største byer har man indgået et partnerskab med Miljøministeriet om grønne indkøb. De tre kommuner forpligter sig med partnerskabet til at have en grøn indkøbspolitik og nå en række konkrete mål for grønne indkøb. Partnerskabet er et forsøg på at nå et skridt videre med de grønne indkøb. En ny rapport fra Casa peger i samme retning. Rapporten sætter fokus på, hvad kommunerne kan gøre, hvis de ønsker i højere grad at indarbejde krav til fair trade i deres indkøb og dermed blive mere bæredygtige kommuner. Bæredygtighed er også i centrum i Foreningen af Bæredygtige Byer og Bygninger og i Regeringens strategi for bæredygtig udvikling, som begge præsenteres i nyhedsbrevet.

Rundt omkring er processen med Lokal Agenda 21 strategien i fuld gang. 22 kommuner har her i starten af september færdiggjort deres planstrategi. 12 af disse planstrategier er integreret med Lokal Agenda 21 strategien. I Jammerbugt Kommune har man også udarbejdet én samlet strategi – en helhedsorienteret strategi, som går på tværs af traditionelle fag- og sektorgrænser og har fokus på at bevidstgøre forskellige aktører, internt og eksternt i kommunen, om deres ressourceforbrug og bæredygtighedsinitiativer i det hele taget.

Sidst men ikke mindst handler en artikel om planlovens nye muligheder for at inddrage miljøhensyn i planlægningen og planlægge for byomdannelse og byudvikling. Set med bæredygtighedsbriller er det dog måske mere interessant, at der som opfølgning på lovarbejdet nedsættes en arbejdsgruppe, der skal undersøge mulighederne for i lokalplaner at stille skærpede miljøkrav til byggeriets produkter og materialer og belyse forholdet til EU-retten.

God læsning!

Nordisk Råds Natur- og Miljøpris 2007:

Fokus på den miljømæssigt bæredygtige by

Af *Katinka Villemoes, Nordisk Råd*

Nordisk Råd uddeler i år for 13. gang Natur- og Miljøprisen. Årets tema er den miljømæssigt bæredygtige by. Det betyder, at prisen i år vil blive tildelt en nordisk kommune, organisation,

person eller virksomhed, som på en forbilledlig måde arbejder for at udvikle eksempelvis grønne områder, trafiksystemer, affaldshåndtering eller energiforsyning i bymiljøet. De i alt 29 kandidater til årets pris var en broget flok, som bl.a. tæller 3 danske kommuner. For nylig er syv kan-

didater, heraf seks kommunale initiativer, gået videre til den sidste runde i kapløbet om årets Natur- og Miljøpris.

Kommunal bæredygtighed

De 3 danske kommuner, som blev foreslået som kandidater til årets pris, er Odense, Albertslund og Frederikshavn Kommuner. Af dem er Albertslund og Frederikshavn Kommuner gået videre til sidste runde. Odense Kommune blev først og fremmest indstillet på grund af sin "Kommune- og Miljøplan 2004-2016", som bl.a. fokuserer på massive investeringer i spildevandsområdet.

Albertslund har markeret sig gennem en aktiv indsats for at forankre miljøarbejdet lokalt blandt borgere og virksomheder. Kommunen op søger fx såkaldt "røde forbrugere", dvs. borgere med et højere el- og varme forbrug end gennemsnittet. Frederikshavns Kommune er foreslået som årets vinder pga. visionen om at gøre Frederikshavn til et dansk mønstereksempel, når det gælder vedvarende energi. Det ambitiøse mål er, at det private og det offentlige energiforbrug i kommunen senest i 2015 skal være omstillet til 100 procent vedvarende energi – både inden for el, varme og transport.

Norsk økomad og svenske laks

De danske kommuner er i skarp konkurrence

med flere andre nordiske kommuner, fx Stavanger Kommune i Norge og Lahti Kommune i Finland. Falkenberg Kommune i Sverige var også indstillet til prisen for sit arbejde med bevare den særlige Ätranlaks i kommunens søer og floder, men Falkenberg gik ikke videre til anden runde. I Stavanger har man formuleret en bred miljøplan, hvori kommunen bl.a. har forpligtet sig på at gå foran som miljøvenlig forbruger. Den finske kommune Lahti er blevet foreslået som vinder af Nordisk Råds Natur- og Miljøpris, fordi kommunen har gjort en aktiv indsats for at formidle vigtigheden af miljøhensyn til kommunens borgere.

Delebiler og biobrændsler

Fleere af årets kandidater blev nomineret, fordi de har gjort en prisværdig indsats for at reducere bytrafikken og den medfølgende udledning af CO₂. En af disse kandidater er Projektgruppen Miljøbiler i Stockholm, som siden 1994 har arbejdet for at gøre såkaldte miljøbiler og biobrændsler tilgængelige på det svenske marked og haft stor succes med det. En anden kandidat, som har arbejdet aktivt for at håndtere de miljømæssige problemer ved byens trafik, er Agenda 21 Center Indre Nørrebro, som bl.a. er nomineret for sit arbejde med "Københavns Delebiler". Resultatet er en kraftig reduktion af CO₂-udledningen, fordi én delebil ifølge beregninger kan erstatte 5 individuelt ejede biler.

Miljøbevidste "byer i byen"

Endelig blev et par af årets kandidater nomineret, fordi de har demonstreret, at byudvikling

sagtens kan gennemføres på en miljømæssigt bæredygtig måde. Det gælder fx Miljøforvaltningen i Malmø, som bl.a. blev indstillet for sit arbejde med at etablere økobydelen Bo01 på havnen i Malmø. Den nye bydel forsynes fx med energi fra fornybare kilder som sol, vind og vand, og selve bygningerne er udformet på en sådan måde, at de minimerer behovet for opvarmning og elektricitet. Alle ejendomme i Bo01 har adgang til genbrugsstationer, hvor affaldet kan finsorteres, og der er etableret en række underjordiske affaldsledninger, som kan lede affaldet ud til udkanten af bydelen, hvilket

reducerer behovet for skraldebiler. Man har endvidere sørget for at skabe en effektiv kollektiv trafik og gode cykel- og gangstier i området.

En anden, lidt ældre bydel blev nomineret, fordi dens beboere gennem 36 år har arbejdet for at integrere miljøhensyn i hverdagen: nemlig Fristaden Christiania i København. Christiania var den mest omdiskuterede kandidat og gik ikke videre til anden runde. Men faktisk blev miljømæssig bæredygtighed medtænkt, allerede da Christianias målsætningserklæring blev formuleret i 1971. Christiania er bilfri, og bydelen har også sin egen genbrugsstation, som ikke blot servicere Christianias beboere, men også det omgivende Christianshavn. På denne station er målet 100 procent genbrug. Endelig har man på mange af Christianias fællesbygninger reduceret energiforbruget ved at installere solceller og solfangere.

Og vinderen er...

På www.norden.org kan du læse mere om de nominerede kandidater og dem, der er gået videre til den sidste runde i kapløbet om årets Natur- og Miljøpris. Den endelige vinder udpeges, når Bedømmelseskomiteen for Nordisk Råds Natur- og Miljøpris holder møde den 10. oktober på Åland.

Villaprojekt skal sikre bedre miljø i hus, have og nærmiljø i Københavns Nordvestkvarter

Af Sia Boesen, Miljømedarbejder,
Bispebjerg Miljøcenter

Bispebjerg ligger i Københavns Nordvestkvarter, og i Bispebjerg Miljøcenter har vi gennem årene beskæftiget os med en række af de storbyproblematikker, der er typiske for små lejligheder i store boligkarreer. Men Bispebjerg rummer også et stort område omkring den skønne Utterslev mose, hvor villaerne ligger hæk om hæk. Disse villaer er, som de fleste andre steder i landet, en guldgrube af potentielle energibesparelser og miljøvenlige have- og vedligeholdelsesindsatser.

At villaens isolering og vindueskvalitet er afgørende for det samlede energiforbrug i husstanden, er endnu ikke hver mands viden. Så som en del af Bispebjerg Miljøcenters samlede klimaindsats og i forbindelse med 1-ton-mindre kampagnen, ville vi gerne have boligejerne i tale. Klimadebatten kan ofte virke abstrakt og overvældende for de borgere, vi møder, og på miljøcentret oplever vi, at virkningerne af vores indsats står langt stærkere, når vi møder borgerne med konkrete råd, forslag og vejledning.

Villaprojekt – form og indhold

Vi har derfor taget initiativ til et villaprojekt, hvis mål fra første færd har været at præsentere villaerne for de muligheder, de har for at passe hus og have, vedligeholde, isolere og bygge nyt med energi og miljø for øje.

Villaprojektet forløber over forår og efterår 2007 med fokus på både havehold og hus fordelt på

forskellige årstidsrelaterede temaer. Der afholdes seks arrangementer i alt, og formen er gadearrangementer og "gåhjemmøder".

Gadearrangementerne har til formål at skabe den uforpligtende, men direkte kontakt til beboere i området. Vi ønsker at skabe synlighed om miljøcentret og sætte fokus på Bispebjerg Miljøcenter som rådgivende organ samt illus-

trere, at vi har tilbud, der retter sig specifikt mod villaejere.

Gadearrangementet i foråret drejede sig om bæredygtigt og miljøvenligt vedligehold af bygninger samt miljøvenligt havehold. Gå-hjem-møderne samlede op på denne problemstilling og gik i dybden med hhv. miljøvenligt havehold og kredsløbstankegangen samt bæredygtig vedligehold af udvendigt træ og vinduer.

Temaerne i efteråret er energi og opvarmning og brug af havens urter. Til gadearrangementet fremviser og diskuterer vi solfangere og den rette afbrænding af træ i brændeovne. Gå-hjem-møderne går i dybden med brug af havens urter og energiforbrug i hjemmet.

Strategisk kommunikation?

Udfordringen for projektet stod klart fra begyndelsen; Vi skulle forsøge at skabe kontakt og dialog med en helt ny gruppe beboere i vores område, som vi ikke har haft målrettet kontakt til tidligere. Hensigten var at skabe synlighed om, hvad miljøcentret kan tilbyde inden for energiforbrug, havehold, vedligeholdelse mv. Vores oplevelse er, at det er mindre indlysende, hvordan vi kan komme i kontakt med beboerne i villaområderne, og at de er lidt sværere at få i tale end beboere i lejlighedsbyggeri. Kommunikationen til lejlighedsbyggerier kan i højere grad koncentreres, og der er mere indlysende fora. Der er fx hoveddøre og fælles opslagstavler til at ophænge information samt bestyrelser, der kan kontaktes etc.

Vi har haft kontakt direkte til grundejerforeningerne og holdt oplæg på generalforsamlingen i den største grundejerforening i Bispebjerg. Derudover har vi omdelt flyers direkte i postkasserne i forbindelse med det første gadearrangement. Her valgte vi også at skabe opmærksomhed ved at sælge produkter og lave gaveposer til foræring som blikfang for Miljøcentret, villaprojektet og gå-hjem-møderne.

Ved Københavns Kommunes Naturvejlederes Mosestræf i Utterslev Mose valgte vi som et led i kontakten til villaejerne at vise, hvordan naturen

kan inspirere til en sund og bæredygtig have, og informerede de deltagende om vores efterårsarrangementer. Ligeledes har vi haft et sommer tema i kolonihaverne i Bispebjerg, hvor vi igen har informeret om efterårets temaer, gadearrangementer og gåhjemmøder.

Til årsskiftet bliver Bispebjerg Miljøcenters opland udvidet med Brønshøj-Husum, og med det nye område vil kommunikationen med villaejerne blive en endnu vigtigere del af vores borgerkontakt.

Fair trade i offentlige indkøb? - Agenda 21 i praksis

Af Pernille Hagedorn-Rasmussen, CASA

CASA - Center for Alternativ Samfundsanalyse har lavet en rapport om fair trade i offentlige indkøb. I Europa ses i disse år et fænomen, der kaldes Fair trade Byer. Det er kommuner, der forpligter sig til at indarbejde fair tradekrav i deres indkøb og forpligter sig til at samarbejde med borgere og erhvervsliv omkring oplysning om fair trade.

Fair trade Byer er et oplagt skridt på vejen mod mere bæredygtige kommuner. De sidste 15 år har mange danske kommuner været i gang med lokal Agenda 21 og her er fair trade konceptet en mulighed for at revitalisere arbejdet. Fair trade tydeliggør koblingen mellem Nord og Syd tydeligt for både borgere og erhvervsliv.

Rapporten samler den baggrundsviden, der er nødvendig for kommuner, der ønsker at gå mere ind i arbejdet med fair trade. Rapporten ligger på www.casa-analyse.dk

Klima chill out i Amager Strandpark

Af Thomas Niebuhr, Agendacenter Sundbyøster

Klima chill out – global opvarmning/lokal nedkøling. En lørdag i juli med solskinsvejr og en frisk vind fra havet. Rammerne - Amager Strandparks sand omdannet til et tropeparadis med palmer, specialdesignede klimacocktails og svedige toner fra tidens hotte lounge dj's. Og der var mange mennesker i de opstillede solstole. Men hvad har det så med klimaproblematikken at gøre?

Skift de fodformede ud med klip-klap'ere

Arrangementet er et godt eksempel på en info-event med en fokuseret målgruppe og udpræget brug af nye kommunikationsformer. Formen var ny for os på Agendacenter Sundbyøster, som stod bag arrangementet.

For at nå en bestemt målgruppe må man lave aktiviteter og formidling, som i forvejen er en del af deres hverdag. Arrangementet informerede om klimaforandringer målrettet unge mellem 20 og 35 år - en gruppe, som ofte bliver beskyldt for at være ligeglade med miljøet og mere interesserede i oplevelser, coolness og ego. Men måske er det, fordi miljøoplysning alt for ofte ikke formår at være oplevelsesrig, cool og tilpasset de unges verden?

Vi valgte en positiv indgangsvinkel til problematikken ved at sige:

“Lige nu gør du noget godt ved at hænge ud på stranden, så bliv ved med det! Du bruger ikke særligt meget strøm, du bader ikke i opvarmet vand, du har ikke taget flyet til syden, og du kørte (højst sandsynligt) hertil på cykel – tænk over, hvordan du kan gøre disse ting mere i hverdagen”.

Simple budskaber på drinks, plakater og stole i

et sammenhængende grafisk udtryk giver alle besøgende en viden om, hvad de lige nu gør rigtigt i forhold til at spare CO2, og idéer til, hvordan man kan gøre det mere. Serveret i de kulturelle og sociale rammer, som unge normalt færdes i. En sammenkædning mellem den cool musik og det gode budskab.

Anderledes kommunikation fanger de unges netværk

For at sikre at målgruppen kendte til arrangementet, var kommunikationen direkte i de unges

netværk afgørende. Der skal skabes opmærksomhed hos målgruppen før arrangementet, og indhold og budskaber skal brænde igennem. Ved at involvere unge med miljø-, kommunikations- og musikinteresse i planlægningen og udførelsen fik arrangementet et drive og en direkte vinkling ift. målgruppen. I samarbejde med kommunikationsbureauet Plot & Komm blev det valgt, at kommunikationen primært skulle føres via internettet. Med sjove viralfilm distribueret via YouTube og vores MySpace-side

har vi forsøgt at kommunikere arrangementet direkte i de unges netværk. Det har vi set som en nødvendighed for at kunne fange de unges interesse og tale til dem fra de platforme, de anvender og respekterer.

Mærk klimaet

Til arrangementet kunne de fremmødte mærke fremtidens klima i det opstillede drivhus, og i heden beregnede de deres personlige muligheder for CO₂-besparelser på bærbare pc'ere med

forbindelse til 1 ton mindre's hjemmeside. Det medførte flere overraskelser og stof til eftertanke. For at gøre det mere personligt blev de bedt om at skrive et klimaløfte på drivhuset, så der i løbet af dagen blev opbygget en farverig skulptur på stranden:

"Jeg vil skære ned på mine flyrejser og de lange bade, når jeg har tømmermænd"

"Jeg vil droppe det der lort med at smide sildglassene i skraldespanden"

“Vi, Sylvester og Frida, lover kun at tænde for englens mellem 19.30 og 20.00”

Ovenstående er blot et lille udsnit af de personlige og mangeartede klimaløfter, de besøgende skrev på drivhuset. Hvert klimaløfte udløste en elsparepære til daginstitutionerne på Amager, og på den måde var drivhusskribenterne med til at nedbringe CO2-udslippet lokalt.

Er det at tage fis på klimaproblemerne?

Man kan spørge sig selv, hvordan Klima chill out og drinks hænger sammen med et alvor

ligt emne som klimaforandringer. Men for at komme i dialog med de unge er vi nødt til at tage målrettede metoder i brug. Ved at møde dem hvor de er og blande genrerne, opnår man mere gennemslagskraft. Mange unge er vant til at vælge informationer og foretage tilvalg af

information eller aktiviteter frem for at læse eller deltage i alt, som vi som arrangører har udvalgt. Humor og “zapperkultur” kan bruges positivt i et arrangement og dermed tilbyde oplysning på flere niveauer. Man kan være med til arrangementet, nyde sol, musik og selskab og “blot” få nogle enkelte, gode råd med hjem, når man køber en drink. Men har man lyst, så kan man engagere sig mere, få baggrundsviden, love at ændre sit liv og være aktiv ift. lokalmiljøet.

Selvom budskabet er simpelt og let, skal der være tyngde og korrekte oplysninger bag. Det er op til os som formidlere at vække publikums nysgerrighed ved at gøre vores budskaber så lækre og underholdende, at modtagerne ikke kan lade være med at deltage.

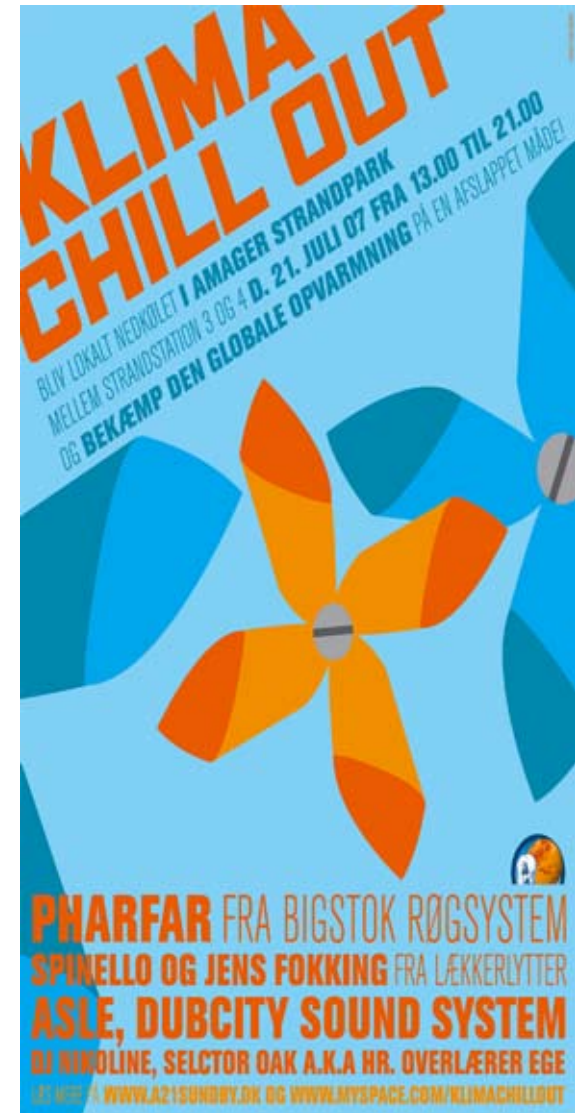
Selvfølgelig skal der meget mere til at nedsætte den globale opvarmning end en tur på stranden. Men når man først har opdaget, at man nemt kan nedsætte CO2-udslippet, følger mange andre handlinger med. Samtidig er det også vigtigt at afmystificere problemet, så vi undgår, at folk reagerer ved at være passive.

Agendacenter Sundbyøster, et af fem A21-centre støttet af Københavns Kommune, er initiativtager til Klima chill out, og centret har sammen med en række frivillige været primus motor for Klima chill out'en. Eventen er blevet støttet økonomisk af Miljøstyrelsens kampagne 1 Ton Mindre.

Se mere på:

<http://www.a21sundby.dk/redesign/klimachillout.asp>

<http://www.myspace.com/klimachillout>

Nye samarbejder inden for offentlige grønne indkøb

Af Mette Lise Jensen, Miljøstyrelsen

Værkstøjskassen til offentlige grønne indkøb er efterhånden godt udrustet. Der findes et bredt udvalg af vejledningsmaterialer og information til offentlige indkøbere. Så hvordan kan vi komme videre med de grønne indkøb?

Forpligtende alliancer mellem de offentlige aktører på markedet kan være ét af svarene på, hvordan vi kommer videre med de offentlige grønne indkøb. Derfor har Miljøminister Connie Hedegaard i samarbejde med borgmestrene Ritt Bjerregaard, Nicolai Wammen og Jan Boye indgået et partnerskab for grønne indkøb. Med partnerskabet forpligter København, Århus og Odense kommuner samt Miljøministeriet sig til at have en grøn indkøbspolitik og nå en række konkrete mål for indkøb af miljøvenlige varer.

Partnerskabet er dynamisk, så der vil i de kommende år komme flere mål til inden for nye produktområder. Målene for 2007 omfatter grønne krav til computere, papir, rengøringsmidler, aftøringspapir, legetøj og beskæftigelsesmaterialer samt bleer.

Kommunerne bag partnerskabet repræsenterer knap en million borgere, og når deres indkøb på samme tid gøres grønne, giver det en effekt på markedet. Men effekten og markedstrækket kan blive endnu større, hvis flere kommuner tilsætter sig. Derfor opfordrer de tre kommuner og miljøministeriet andre kommuner til at tilslutte sig målene. Herning Kommune har som den første tilsluttet sig partnerskabets mål.

Et fælles ansvar

Ligesom borgerne og virksomheder har et ansvar for at passe på miljøet i dagligdagen, har den offentlige sektor et ansvar for at tage miljøhensyn - også når der købes ind.

Kommuner kan synliggøre, at de tager ansvaret alvorligt ved at arbejde med konkrete miljømæssige mål i forbindelse med deres indkøb. Om indsatsen for grønne indkøb samles gennem en tilslutning til partnerskabets mål eller ved, at målene indtages i eksisterende kommunesamarbejder, er mindre vigtigt. Det væsentlige er, at der stilles miljøkrav ved indkøb. Tilslutning til partnerskabet er blot én måde at profilere over for omverdenen, at kommunerne gennemfører

grønne indkøb og gerne sætter mål for indsatsen.

Støtte til den grønne innovation

Det offentlige Danmark køber årligt ind for mindst 140 milliarder. Med det markedspotentiale er offentlige grønne indkøb et væsentligt miljøpolitisk instrument, der med betydelig effekt kan påvirke udviklingen af de grønne produkter og miljøvenlige produktionsmetoder.

Ved at etablere et partnerskab for grønne indkøb, der fokuserer og laver aftaler inden for bestemte produktgrupper, samler vi det grønne markedstræk. Dette giver en konkret efterspørgsel efter positive miljøegenskaber inden for et bredt spektrum af produkter - fra computere til bleer. Herved viser vi leverandørerne til det offentlige Danmark, at vi understøtter innovationen af grønne produkter. Grønne indkøb er støtte til den grønne innovation – det, som også kaldes eco-innovation.

Portal for grønne indkøb

– har værkstøjkassen til grønne indkøb

Miljøministeren nedsatte i 2003 det såkaldte Panel for professionelle grønne indkøb, og panelet er netop forlænget frem til 2009. Panelet er et multistakeholderforum sammensat af en

bred kreds af interessenter. Panelet giver input til Miljøstyrelsen om, hvilke indsatser der er behov for set med indkøbsbriller. Derudover har panelet egne ressourcer til at iværksætte indsatser. Panelet har blandt andet udviklet nye værktøjer og hjælp til grønne indkøb. Alle værktøjer og uddybende viden om grønne indkøb er samlet på www.gronindkobsportal.dk

På portalen kan kommunerne hente inspiration til, hvordan en grøn indkøbspolitik kan udformes. Der er også link til Miljøstyrelsens miljøvejledninger til grønne indkøb – en form for guidelines for, hvilke miljøkrav det er relevant at stille til leverandørerne. Der er hjælp til at formulere kravspecifikationer og miljøtildelingskriterier samt eventuelle miljøklausuler i forbindelse med en udbudsforretning. Et tredje værktøj hjælper indkøbsfunktionen med at prioritere produkt- og serviceområderne i forhold til at opstille mål- og handleplaner for de grønne indkøb. Panelet udsender desuden ca. en gang om måneden et nyhedsbrev om grønne indkøb. Vil du gerne modtage nyhedsbrevet, så tilmeld dig på portalen.

Yderligere informationer om offentlige grønne indkøb

Ønsker din kommune at tilslutte sig partnerskabets mål for grønne indkøb eller blot yderligere information, så kontakt Mette Lise Jensen, Miljøstyrelsen tlf. 72 54 45 85 eller partnerskab@mst.dk

Sådan fungerer Agenda 21 arbejdet hos os i Jammerbugt Kommune

Af Ida Rytter Jensen, Udviklingskonsulent,
Jammerbugt Kommune

JAMMERBUGT
KOMMUNE

Planstrategiske emner på dagsordenen fra begyndelsen

I den nydannede Jammerbugt Kommune var vi tidligt bevidste om, at naturen er noget af det, vi skal leve af og passe på. Vi søgte plan09 om støtte til at sætte særlig fokus på natur og kulturarv i vores kommune, og det lykkedes at få midler til et eksempelprojekt.

Allerede i starten af 2007 drøftede kommunalbestyrelsen forskellige strategiske emner i tilknytning til planstrategi og agenda 21 strategi. Emnerne var også til debat på det første møde i et lokalt nedsat udviklingsforum med ca. 50 meget forskellige personer fra alle egne af kommunen. I maj 2007 blev der truffet afgørelse om at udarbejde én samlet planstrategi og Agenda 21. Strategierne skulle have følgende afsæt:

- Jammerbugt Kommune som et attraktivt sted at leve og være
- Vi vil bevare og udvikle vores særlige natur værdier
- Kompetenceniveauet blandt borgerne skal hæves.

Vi besluttede hurtigt, at vi ikke skulle lave en detaljeret kortlægning af bymønstre, boligudlæg og forskellige statistiske opgørelser: Vi ville holde fokus på et strategisk niveau og ikke ende med diskussion om streger på et kort eller pålideligheden af en statistisk oplysning.

En tværgående strategi

Ved processens start var vi parate til at tage udgangspunkt i en lang række traditionelle politikker som boligpolitik, kulturpolitik, fritidspolitik, erhvervs politik osv. Men efter drøftelser, især i udviklingsforum, besluttede vi at tænke mere i helheder på tværs af traditionelle fag- og sektorgrænser mv. Både planstrategi og strategi for agenda 21 blev da også behandlet i alle fagudvalg, før de blev fremsat til endelig vedtagelse med henblik på offentlig fremlæggelse. De foreslåede handlinger er ikke alene målrettet mod teknik- og miljøområdet, men også eksempelvis mod aktiviteter og indsatser inden for børne- og kulturforvaltningen, erhvervs- og turistområdet og netværk til at understøtte sociale aktiviteter i de enkelte lokalområder

'Gamle' aktiviteter

begreberne "agenda 21" eller "bæredygtighed" var ikke tidligere anvendt i særligt stort omfang, men ved en systematisk gennemgang af de gamle kommuners indsatser var der alligevel en lang række aktiviteter, der kunne samles under de overskrifter. Ved at samle de natur- og

miljømedarbejdere, der havde arbejdet med agenda 21 i amtet eller i de gamle kommuner, blev de hidtidige aktiviteter sat i forhold til den nye kommunens vision, tankerne i planstrategien og aktuelle politiske drøftelser. Det var fx de drøftelser, der havde været i forbindelse med plan09 eksempelprojektet og Energistyrelsens forslag om havmøller i Jammerbugten.

Realistiske mål

I forbindelse med strategien for agenda 21 blev de enkelte mål justeret, så der er en realistisk chance for at kunne gennemføre dem. Vi har fx kun angivet, at vi vil synliggøre energiforbruget – og ikke fastsat et bestemt mål for, hvor meget vi ønsker at reducere energiforbruget i løbet af en given periode. Det er sket efter en erkendelse af, at vi må have et overblik og gøre status, før vi kvalificeret kan gå ind og fastsætte realistiske eller strategiske mål for eksempelvis mindskelse af miljøbelastningen. Vi forventer, at vi nu har et par år til at danne os et overblik over emnerne, så vi i næste strategi kan gå ind og bruge de erfaringer og gode ideer, der er opstået, til at gøre en lidt større indsats.

Mange bække små...

For os går vejen frem via små forbedringer på mange fronter. Vi satser dermed ikke på ét nyt bæredygtighedsprojekt, men på at vi i de forskellige kommunale virksomheder, blandt borgere og samarbejdspartnere langsomt bliver

mere bevidste om, hvor vigtigt det er fx at tænke på vores ressourceforbrug. Som et godt eksempel på den spirende bevidsthed lærte både politikere og deltagere fra administrationen gennem plan09 forløbet en del om kvalitetene i lysåbne arealer. Det betyder, at ordet "lysåben" nu indgår i mange flere sammenhænge, og at der nu allerede er flere politikere, forvaltere og planlæggere, der også er opmærksomme på "biologisk mangfoldighed" og ved, hvad det betyder.

Handling bag ordene

I planstrategiarbejdet har der både været fokus på at sætte overordnede mål og – ikke mindst – på at beskrive, hvad kommunalbestyrelsen vil arbejde med at gennemføre. I disse

Planstrategi og
Strategi for Agenda 21
Juni 2007

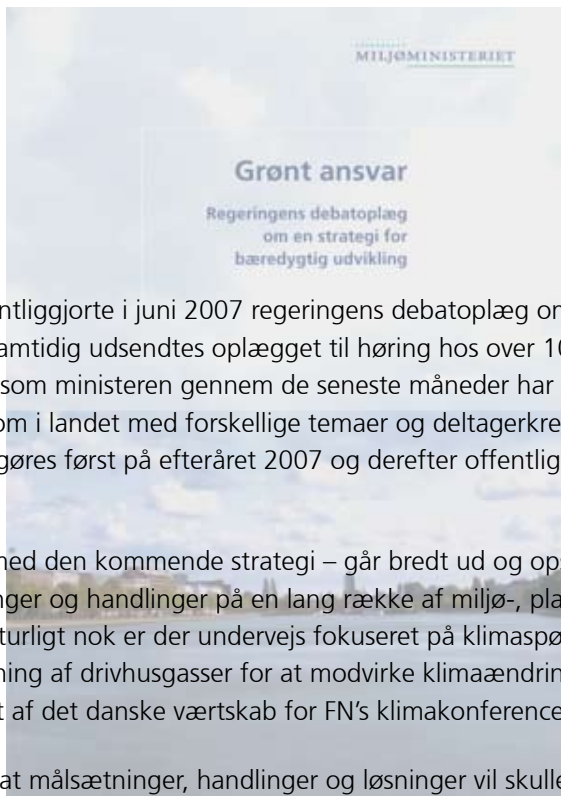
JAMMERBUGT
KOMMUNE

måneder gør vi klar til at tage initiativer, så vi også konkret handler, som det er beskrevet i strategien. Vi er bevidste om, at det har stor betydning, at vi sætter handling bag ordene. Vores budgetmidler er begrænsede, men vi forsøger inden for de tilgængelige rammer at tænke bæredygtighed ind på flere niveauer. Nogle gange lykkes det, andre gange gør vi erfaringer, som betyder, at vi næste gang tilrettelægger processen lidt anderledes.

Læs mere om Jammerbugt Kommunes planstrategi på: <http://www.jammerbugt.dk/Borger/Planer/Planstrategi.aspx>

Regeringens strategi for bæredygtig udvikling

Af Peter Arnborg, Landsplanområdet, Skov- og Naturstyrelsen

Miljøministeren offentliggjorte i juni 2007 regeringens debatoplæg om bæredygtig udvikling i Danmark. Samtidig udsendtes oplægget til høring hos over 100 organisationer og andre parter, ligesom ministeren gennem de seneste måneder har deltaget i en række dialogmøder rundt om i landet med forskellige temaer og deltagerkredse. Det er planen, at strategien færdiggøres først på efteråret 2007 og derefter offentliggøres og fremlægges for Folketinget.

Oplægget – og hermed den kommende strategi – går bredt ud og opstiller udfordringer, målsætninger, løsninger og handlinger på en lang række af miljø-, plan- og naturpolitikens områder. Naturligt nok er der undervejs fokuseret på klimaspørgsmål, dvs. på begrænsning af udledning af drivhusgasser for at modvirke klimaændringer og øget opvarmning. Også set i lyset af det danske værtskab for FN's klimakonference i 2009.

Strategien påpeger, at målsætninger, handlinger og løsninger vil skulle findes på alle niveauer – internationalt, regionalt, nationalt og lokalt. Og der skal – udover myndigheder – ske inddragelse af forskellige sektorer og "agenter", såsom virksomheder, lokalsamfund og de enkelte borgere. Det er det fælles ansvar, der pointeres.

Nyheder og oplysninger om strategien kan ses på: www.baeredygtig-udvikling.mim.dk. Her er der også mulighed for at "chatte" og med bemærkninger.

Arrangementer

Dogme konference 2007

Årets Dogme konference holdes den 24. og 25. oktober 2007 i Fredericia. Konferencen har i år fokus på miljøledelse på byniveau, klima og natur og er i år åben for alle interesserede. Programmet kan findes på hjemmesiden www.dogme2000.dk

Odense sætter fokus på handlinger til fordel for klimaet

Odense Kommune er den 15.-17. september 2008 vært for en stor nordisk konference, der sætter klima og handling på dagsordenen. Konferencen vil give svar på spørgsmålene: Hvilke handlinger skal der til for at modvirke øgede klimaændringer? Og hvordan vi får på lokalt niveau sat dem i gang? Konferencen bliver både utraditionel, ambitiøs og forpligtende for politikere, kommunale chefer, erhvervsliv og NGO'er, men kommer også til at inddrage hele Odense by. Der afholdes hvert andet år en nordisk bæredygtighedskonference. Sidste konference blev afholdt i oktober 2006 i Oslo. Odense Kommune forventer et deltagerantal på 400-600 deltagere.

Nye muligheder for at inddrage miljøhensyn i planlægningen

Af Rasmus Hee Haastrup, Landsplanområdet, Skov- og Naturstyrelsen

Et enstemmigt Folketing vedtog den 1. juni 2007 Lov nr. 537 af 6. juni 2007 om ændring af lov om planlægning (Bypolitik mv.). Lovændringen trådte i kraft den 1. juli, og den har til formål at fremme kvaliteten i det byggede miljø ved at fjerne barrierer for byomdannelse og byudvikling og fremme udviklingen af levende og mangfoldige byer. Lovændringen har også givet udvidede muligheder for at inddrage miljøhensyn i planlægningen, og der er nu nedsat et

udvalg, som skal belyse mulighederne for i lokalplaner at skærpe miljøkravene til byggeri.

De dele af lovændringen, som særligt er interessante i en bæredygtighedssammenhæng er:

- Udlæg af områder med blandede byfunktioner
- Støjsisolering af nye boliger i de tætte byområder
- Frivillige udbygningsaftaler om infrastruktur
- Bestemmelser om miljøhensyn i lokalplaner

Udlæg af områder med blandede byfunktioner
Med lovændringen præciseres det, at der i byerne ikke alene kan planlægges for områder til en bestemt funktion, men at der også kan udlægges integrerede byområder til blandede byfunktioner. Der er i dag en lang række erhverv, som ikke giver miljøproblemer. De kan derfor integreres i boligområder, hvor de samtidig kan bidrage med liv i dagtimerne. Præciseringen i loven kan være med til at fremme planlægningen for mere mangfoldige og integrerede byområder med større fleksibilitet og variation. I kommuneplanen kan der både fastsættes nærmere rammer for, hvilke forskellige anvendelser der kan blandes i det enkelte delområde, og hvordan det kan ske.

Støjsisolering af nye boliger i de tætte byområder

Som noget nyt bliver det muligt at planlægge for opførelse af nye boliger i eksisterende, støjramte boligområder ved fx byfornyelse eller ved udlæg af områder til blandede byfunktioner. Det skal dog sikres, at de nye boliger støjsisoleres, så der ikke opstår konflikter mellem støjende

virksomhed og nye boliger. Ændringen skal være med til at fremme moderniseringen af eksisterende støjramte boligområder og byområder med blandede byfunktioner.

Frivillige udbygningsaftaler om fysisk infrastruktur

Med lovændringen er der også skabt klare regler for indgåelse af aftaler mellem private og kommuner om finansiering af infrastrukturanlæg mv. Det fastlægges bl.a., i hvilke situationer det er muligt for grundejeren at bidrage til udbygning mv. af infrastrukturanlæg. Der er også fastlagt regler for offentlighed omkring aftalerne.

Fysisk infrastruktur er fx torve, gader, rekreative friluftsanlæg og stier. Muligheden for at indgå frivillige udbygningsaftaler omfatter ikke social infrastruktur som fx skoler og børnehaver. De frivillige aftaler kan bl.a. indgås med sigte på at opnå en forbedret kvalitet i forhold til de plan-

lagte kommunale løsninger. Aftalerne vil derfor kunne gøre et område mere attraktivt. Bestemmelser om miljøhensyn i lokalplaner Lovændringen giver mulighed for, at der i lokalplaner kan fastsættes bestemmelser om, at ny bebyggelse skal opføres som lavenergibebyggelse. Det kan bl.a. ske ud fra et ønske om at styrke hensynet til den miljømæssige bæredygtighed. Hvis afgørelsen berører et kollektivt varmeforsyningsanlæg, skal kommunen i sin afgørelse inddrage hensynet til varmeforsyningsanlægget. For at en bebyggelse kan betegnes som lavenergibebyggelse, skal bebyggelsen opfylde reglerne i bygningsreglementet.

Lovændringen giver også mulighed for, at der i en lokalplan kan fastsættes bestemmelser om højden på nye beplantninger, fx for at skyggevirkninger ikke skal genere solenergianlæg.

Derudover gives der mulighed for, at der i en lokalplan kan fastsættes bestemmelser om installation af anlæg til opsamling af regnvand fra tage til brug for wc-skyl og tøjvask i maskine som betingelse for ibrugtagning af ny bebyggelse. Ikrafttrædelsesdatoen for denne bestemmelse er ikke fastlagt endnu.

Der arbejdes videre med miljø i planlægningen I forbindelse med lovarbejdet har andre miljøspørgsmål været fremme i debatten. Som et led i Folketingets behandling af lovforslaget gav Miljøministeren tilsagn om, at der nedsættes en arbejdsgruppe under Miljøministeriet med deltagelse af Økonomi- og erhvervsministeriet,

Transport- og Energiministeriet og Justitsministeriet. Arbejdsgruppen skal belyse mulighederne for i lokalplaner at stille skærpede miljøkrav til byggeriets produkter og materialer og forholdet til EU-retten i den sammenhæng.

To konferencer om 10 års erfaringer med Kvarterløft

Resultaterne fra 10 års kvarterløft fejres med to konferencer med spændende indhold om erfaringerne og perspektiverne. Den første er internationalt orienteret, og den anden er nationalt orienteret. Konferencerne vil fokusere på en række emner, som har været centrale for kvarterløft i både Danmark og i det øvrige Europa. Den internationale konference holdes den 10.-11. oktober i Eigtveds Pakhus i København og den nationale konference holdes den 12.-13. oktober på Hotel Hvide Hus i Køge. Du kan vælge at deltage i en af konferencerne eller dem begge to.

Du kan læse mere om konferencerne på EUKN's hjemmeside

Foreningen Bæredygtige Byer og Bygninger

Af Jens Frenstrup, sekretariatet

Foreningen Dansk Byøkologi var i perioden 1998-2005 faglig sparringspartner for Dansk Center for Byøkologi og stedet, hvor de byøkologiske aktører mødtes og udvekslede erfaringer. Dansk Center for Byøkologi fungerede i perioden 1996-2005 som et nationalt center, der indsamlede og formidlede viden om byøkologi.

Dansk Center for Byøkologi måtte desværre lukke med udgangen af 2005 på grund af manglende bevillinger. I forbindelse med lukningen fik foreningen Dansk Byøkologi nye vedtægter, og foreningen blev videreført under det nye navn Foreningen Bæredygtige Byer og Bygninger (FBBB).

Foreningen er et netværk af kommuner og andre offentlige myndigheder samt rådgivere, forskere, boligselskaber, virksomheder, græsrodder og andre interesserede. Sekretariatet ligger nu hos European Green Cities, København, som bl.a. også er sekretariat for et europæisk netværk af bæredygtige byer med fokus på energi- og miljørigtigt byggeri.

For at styrke initiativerne til bæredygtig byudvikling og byggeri, har foreningen i 2006 opstartet "Netværk for bæredygtige byer" med deltagere fra Kolding, København, Albertslund, Køge, Aalborg, Horsens, Roskilde, Odder,

Hillerød og Ballerup. Et resultat heraf er "temadage" med fokus på udvalgte byers håndtering af bæredygtige indsatser ift. byudvikling og byggeri.

Foreningen har overtaget databasen www.danskbyøkologi.dk, som indeholder i alt 258 byggeprojekter med inspiration til bygherrer, kommuner, beboere m.fl. vedrørende praktiske løsninger med energi- og miljøvenligt byggeri. Databasen blev i efteråret 2006 påbegyndt opdateret med målte energiforbrug og sammenligning til de nye energiramme krav som en ekstra nyttig information. Desuden justeres til et mere brugervenligt design. I tilknytning hertil har foreningen etableret samarbejde med Energitjenesten om regionale energikonferencer med fokus på erfaringer med de nye energire-

gler for byggeriet. Det næste arrangement er i Aalborg den 23. oktober 2007.

For at fremme det bæredygtige byggeri og større udnyttelse af solenergi medvirker foreningen også i udvikling af et forenklet beregningsværktøj. Det skal lette arbejdet med vurdering af alternative kombinationer og økonomien ift. isolering, vinduer, ventilation, solenergi, varmepumpe mv. ift. at kunne opfylde energiramme krav.

Mere information kan hentes på FBBB's hjemmeside www.fbbb.dk, eller du kan kontakte sekretariatet hos European Green Cities, Vesterbrogade 149, 1620 København V, tlf 3322 9090, jf@greencities.eu.

Har du noget at bidrage med?

Hvis du har noget, du mener kunne være interessant for andre, der arbejder med Lokal Agenda 21, er du altid velkommen til at bidrage til Lokal Agenda 21 nyhedsbrevet. Har du været med til at søsætte et nyt initiativ, eller kender du til andre inspirerende aktiviteter, som du mener bør mangfoldiggøres?

Der er deadline for indsendelse af bidrag til næste nyhedsbrev den 10. december 2007. Husk også at orientere os om spændende arrangementer. Redaktionsgruppens kontaktperson er Marie Louise Madsen, e-mail mim@kl.dk

Næste nummer af Nyhedsbrevet udsendes i januar 2008.

Tilmelding til nyhedsbrevet

Som følge af opgave- og strukturreformen er der flere, der har fået nye arbejdsopgaver og ansvarsområder. Har du fået nye kolleger, som også arbejder med Lokal Agenda 21, eller har I blot fået nye e-mail adresser?

Tilmelding til nyhedsbrevet kan ske ved at sende en mail til David Meyer i KL på dhm@kl.dk. I mailen skal opgives følgende: kommune/organisation, afdeling, navn, telefonnummer og e-mail.

Det koster ikke noget at abonnere på nyhedsbrevet.

Udgivet af:
Miljøministeriet, Danske Regioner og KL.

Redaktion:
Peter Arnborg,
Skov- og Naturstyrelsen, Miljøministeriet,
tlf.: 72 54 25 53

Rasmus Hee Hastrup,
Skov- og Naturstyrelsen, Miljøministeriet
tlf.: 72 54 26 80

Begitta Blahaut, Danske Regioner,
tlf.: 35 29 81 78

Web-adresse:
www.kl.dk/LA21-nyhedsbrev

Marie Louise Madsen, KL, tlf.: 33 70 32 90

Lokal Agenda 21 er en regions eller en kommunes bidrag til en bæredygtig udvikling i det 21. århundrede. En lokal Agenda 21 giver sig udtryk i opstilling af mål og strategier og udførelse af konkrete projekter, der nedsætter forureningsniveauet og mindsker ressourceforbruget. Det er centralt, at der arbejdes på tværs af sektorerne, og at der tages et lokalt udgangspunkt, hvor befolkning og virksomheder mv. inddrages i en helhedsorienteret, tværfaglig og langsigtet planlægning. Tænk globalt – handel lokalt.